

Guía Docente				
Datos Identificativos				2015/16
Asignatura (*)	Investigación-acción e innovación		Código	652512203
Titulación	Mestrado Universitario en Dirección, Xestión e Innovación de Institucións Escolares e Socioeducativa			
Descriptor				
Ciclo	Período	Curso	Tipo	Créditos
Mestrado Oficial	1º cuatrimestre	Primeiro	Obrigatoria	4.5
Idioma	Galego			
Modalidade docente	Presencial			
Prerrequisitos				
Departamento	Pedagogía e Didáctica			
Coordinación	Espido Bello, Xosefa Eva		Correo electrónico	eva.espido.bello@udc.es
Profesorado	Espido Bello, Xosefa Eva		Correo electrónico	eva.espido.bello@udc.es
	Gonzalez Sanmamed, Mercedes			mercedes.gonzalez.sanmamed@udc.es
Web				
Descrición xeral				

Competencias do título	
Código	Competencias do título
A2	Utilizar modelos colaborativos de acción socioeducativa que promovan verdadeiras comunidades de aprendizaxe, favorecendo o traballo en contornos multiprofesionais
A6	Desenvolver proxectos educativos de centro e/ou propostas pedagóxicas innovadoras baseadas na xustiza, a democracia e a diversidade.
A8	Redactar, presentar e defender proxectos de investigación e informes, memorias, regulamentos, así como outros documentos básicos que contribúan a organizar a acción escolar e/ou socioeducativa.
A10	Ser capaz de impulsar e desenvolver estratexias que impulsen a cultura de traballo en rede.
A11	Capacidade para fomentar e liderar a creatividade e innovación nas entidades e institucións promovendo proxectos orientados ao cambio de culturas profesionais.
A12	Ser capaz de detectar necesidades de formación continua e da súa institucionalización como requisito asociado á mellora educativa.
B2	Capacidade de resolución de problemas
B8	Traballo colaborativo
B9	Capacidade de innovar
B12	Posuír e comprender coñecementos que acheguen unha base ou oportunidade de ser orixinais no desenvolvemento e/ou aplicación de ideas, a miúdo nun contexto de investigación.
B13	Que os estudantes saiban aplicar os coñecementos adquiridos e a súa capacidade de resolución de problemas en contornos novos ou pouco coñecidos dentro de contextos máis amplos (ou multidisciplinares) relacionados coa súa área de estudo.
B14	Que os estudantes sexan capaces de integrar coñecementos e enfrontarse á complexidade de formular xuízos a partir dunha información que, sendo incompleta ou limitada, inclúa reflexións sobre as responsabilidades sociais e éticas vinculadas á aplicación dos seus coñecementos e xuízos.
B15	Que os estudantes saiban comunicar as súas conclusións e os coñecementos e razóns últimas que as sustentan a públicos especializados e non especializados dun modo claro e sen ambigüidades.
B16	Que os estudantes posúan as habilidades de aprendizaxe que lles permitan continuar estudando dun modo que haberá de ser en gran medida autodirixido ou autónomo.
B17	Comunicar as conclusións -e os coñecementos e razóns últimas que as sustentan- a públicos especializados e non especializados dun modo claro e sen ambigüidades
C3	Utilizar as ferramentas básicas das tecnoloxías da información e as comunicacións (TIC) necesarias para o exercicio da súa profesión e para a aprendizaxe ao longo da súa vida
C4	Desenvolverse para o exercicio dunha cidadanía aberta, culta, crítica, comprometida, democrática e solidaria, capaz de analizar a realidade, diagnosticar problemas, formular e implantar solucións baseadas no coñecemento e orientadas ao ben común

Resultados da aprendizaxe			
Resultados de aprendizaxe		Competencias do título	
Posuír e comprender coñecementos que acheguen unha base ou oportunidade de ser orixinais no desenvolvemento e/ou aplicación de ideas, a miúdo nun contexto de investigación.		BM12	
Aplicar os coñecementos adquiridos e a capacidade de resolución de problemas en contornos novos ou pouco coñecidos dentro de contextos máis amplos (ou multidisciplinares) relacionados coa súa área de estudo		BM13	
Que os estudantes sexan capaces de integrar coñecementos e enfrontarse á complexidade de formular xuízos a partir dunha información que, sendo incompleta ou limitada, inclúa reflexións sobre as responsabilidades sociais e éticas vinculadas á aplicación dos seus coñecementos e xuízos.		BM14	
Que os estudantes saiban comunicar as súas conclusións e os coñecementos e razóns últimas que as sustentan a públicos especializados e non especializados dun modo claro e sen ambigüidades.		BM15	
Que os estudantes posúan as habilidades de aprendizaxe que lles permitan continuar estudando dun modo que haberá de ser en gran medida autodirixido ou autónomo.		BM16	
Capacidade de resolución de problemas		BM2	
Traballo colaborativo		BM8	
Capacidade de innovar		BM9	
Desenvolver proxectos educativos de centro e/ou propostas pedagóxicas innovadoras baseadas na xustiza, a democracia e a diversidade.	AP6		
Redactar, presentar e defender proxectos de investigación e informes, memorias, regulamentos, así como outros documentos básicos que contribúan a organizar a acción escolar e/ou socioeducativa.	AP8		
Ser capaz de impulsar e desenvolver estratexias que impulsen a cultura de traballo en rede.	AP10		
Capacidade para fomentar e liderar a creatividade e innovación nas entidades e institucións promovendo proxectos orientados ao cambio de culturas profesionais.	AP11		
Ser capaz de detectar necesidades de formación continua e da súa institucionalización como requisito asociado á mellora educativa.	AP12		
Comunicar as conclusións -e os coñecementos e razóns últimas que as sustentan- a públicos especializados e non especializados dun modo claro e sen ambigüidades		BM17	
Utilizar as ferramentas básicas das tecnoloxías da información e as comunicacións (TIC) necesarias para o exercicio da súa profesión e para a aprendizaxe ao longo da súa vida			CM3
Desenvolverse para o exercicio dunha cidadanía aberta, culta, crítica, comprometida, democrática e solidaria, capaz de analizar a realidade, diagnosticar problemas, formular e implantar solucións baseadas no coñecemento e orientadas ao ben común			CM4
Utilizar modelos colaborativos de acción socioeducativa que promovan verdadeiras comunidades de aprendizaxe, favorecendo o traballo en contornos multiprofesionais.	AP2		

Contidos	
Temas	Subtemas
Os contextos cambiantes e o papel da educación nas institucións educativas.	-Cambios sociais, culturais, económicos e tecnolóxicos e a súa manifestación nas institucións educativas. - Retos das institucións educativas: a comprensión e a mellora das políticas e das prácticas educativas e a promoción da democracia, da convivencia e da xustiza social e curricular a través dos seus proxectos educativos.
A investigación-acción: conceptualización, características, propósitos e perspectivas.	-A necesaria relación teoría-práctica na praxe educativa. Reflexión sobre a súa consideración nas institucións educativas. -Conceptualización, características e propósitos, movementos e tradicións, perspectivas e modalidades de investigación-acción.

Planificación, desenvolvemento e difusión da investigación-acción e innovación educativa.	- A metodoloxía da investigación-acción. - A planificación e o desenvolvemento da investigación-acción: un proceso cíclico e colaborativo orientado á innovación e á mellora progresiva da praxe educativa. - Cara a comunidades críticas: redes, diseminación e ética da investigación-acción.
---	---

Planificación				
Metodoloxías / probas	Competencias	Horas presenciais	Horas non presenciais / traballo autónomo	Horas totais
Seminario	A10 A11 A12 B2 B8 B9 B12 B16 C4	14	28	42
Discusión dirixida	A2 A10 A12 B2 B8 B9 B13 B15 B17 C4	6	3.5	9.5
Traballos tutelados	A6 A8 A10 A12 B2 B8 B9 B12 B13 B14 B15 B17 C3 C4	9	45	54
Proba mixta	A8 A12 B2 B9 B12 B13 B14 B15 B17 C4	3	0	3
Atención personalizada		4	0	4
*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientativo, considerando a heteroxeneidade do alumnado				

Metodoloxías	
Metodoloxías	Descrición
Seminario	Traballarase sobre diferentes documentos para ir construíndo e consensuando as ideas claves dos temas e adquirindo as ferramentas de análise e de acción que se precisen.
Discusión dirixida	Realizaranse discusións e debates sobre temas para expoñer e defender diferentes puntos de vista.
Traballos tutelados	A través dos traballos tutelados, os estudantes realizarán o deseño e o desenvolvemento de pequenos proxectos de intervención e/ou de investigación.
Proba mixta	Orientada a verificar a adquisición dos contidos básicos da materia.

Atención personalizada	
Metodoloxías	Descrición
Traballos tutelados	O estudantado, a través das titorías, recibirá orientacións e apoio para a realización destas actividades.

Avaliación			
Metodoloxías	Competencias	Descrición	Cualificación
Proba mixta	A8 A12 B2 B9 B12 B13 B14 B15 B17 C4	Orientada a verificar a adquisición dos contidos básicos da materia.	50
Seminario	A10 A11 A12 B2 B8 B9 B12 B16 C4	Análise das intervencións e da elaboración de conclusións fundamentadas.	15
Traballos tutelados	A6 A8 A10 A12 B2 B8 B9 B12 B13 B14 B15 B17 C3 C4	Tema relevante, deseño e desenvolvemento axeitado e conclusións refrendadas e pertinentes.	35

Observacións avaliación

Fontes de información

Bibliografía básica

BOGGINO, N. e ROSEKRANS, K. (2007). Investigación-acción: reflexión crítica sobre la práctica educativa. Orientaciones prácticas y experiencias. Sevilla: MAD. CARR, W e KEMMIS, S. (1988). Teoría crítica de la enseñanza. La investigación-acción en la formación del profesorado. Barcelona: Martínez Roca. COCHRAN-SMITH, M. e LYTLE, S. (2002). Dentro/fuera. Enseñantes que investigan. Madrid: Akal. CONNELL, R.W. (1997). Escuelas y justicia social. Madrid: Morata. ELLIOTT, J (1990). La investigación-acción en educación. Madrid: Morata. ELLIOTT, J (1993). El cambio educativo desde la investigación-acción. Madrid: Morata. FRANZÉ, J. (Coord.). (2014). Democracia: ¿Consenso o conflicto? Agonismo y teoría deliberativa en la política contemporánea. Madrid: Los Libros de la Catarata. FULLAN, M. (2004). Las fuerzas del cambio. La continuación. Madrid: Akal. GUTTMAN, A. (2001). La educación democrática. Una teoría política de la educación. Barcelona: Paidós. HARGREAVES, A. e FULLAN, M. (2014). Capital profesional. Madrid: Morata. KEMMIS, S. e McTAGGART, R. (1992). Cómo planificar la investigación-acción. Barcelona: Laertes. (1ª reimpresión). LATORRE, A. (2004). La investigación-acción. Conocer y cambiar la práctica educativa. Barcelona: Graó. (2ª edición). McKERNAN, J. (1999). Investigación-acción y currículum. Madrid: Morata. PÉREZ GÓMEZ, A.I. (2012). Educarse en la era digital. Madrid: Morata. RODRÍGUEZ JARES, J. (2006). Pedagogía de la convivencia. Barcelona. Graó. SANTOS GUERRA, M.A. (2000). La escuela que aprende. Madrid: Morata. STENHOUSE, L. (1987). La investigación como base de la enseñanza. Madrid: Morata. TORRES SANTOMÉ, J. (2011). La justicia curricular. El caballo de Troya de la cultura escolar. Madrid: Morata. VÁZQUEZ RECIO, R. (2013). La dirección de Centros: Gestión, ética y política. Madrid: Morata. ZEICHNER, K. M. (2010). La formación del profesorado y la lucha por la justicia social. Madrid: Morata. Revistas de interés: Educational Action Research. Theory Into Practice. Revista internacional de educación para la justicia social: <http://www.rinace.net/riejs/Education, citizenship and social justice>. Blog ?Reflexiones educativas? <http://reflexioneseducativa.blogspot.com.es/2012/11/cambio-educativo-para-la-justicia.html> Investigación en la Escuela. Aula de innovación educativa. Cuadernos de Pedagogía. Innovación educativa. Revista de Educación. Infancia y aprendizaje. Cultura y educación.

Bibliografía complementaria	AREA MOREIRA, M. (2008). Alfabetizaciones y tecnologías de la información y comunicación. Madrid: Síntesis. BALLENILLA, F. (1995). Enseñar investigando. ¿Cómo formar profesores desde la práctica? Sevilla: Díada. BIDDLE, B.; GOOD, Th. L. e GOODSON, I.F. (2000). La enseñanza y los profesores. Barcelona: Paidós. (Vol. I, II y III). BLÁNDEZ ÁNGEL, J. (1996). La investigación-acción: un reto para el profesorado. Guía práctica para grupos de trabajo, seminarios y equipos de investigación. Zaragoza: INDE. BOLIVAR, A. (1999). Cómo mejorar los centros educativos. Madrid: Síntesis. BOLIVAR, A. (2000). Los centros educativos como organizaciones que aprenden. Promesas y realidades. Madrid: La Muralla. BRUBACHER, J. et al. (2000). Cómo ser un docente reflexivo. Barcelona: Gedisa. CAÑAL, P. et al. (1997). Investigar en la escuela: elementos para una enseñanza alternativa. Sevilla: Díada. CEBRIAN, M. e GALLEGÓ, D. (Coord.) (2011). Procesos educativos con TIC en la sociedad del conocimiento. Madrid: Pirámide. DARLING-HAMMOND, L. (2001). El derecho a aprender. Crear buenas escuelas para todos. Barcelona: Ariel. FULLAN, M. (2002). Las fuerzas del cambio. Explorando las profundidades de la reforma educativa. Madrid: Akal. FULLAN, M. (2002). Los nuevos significados del cambio en educación. Barcelona: Octaedro. FULLAN, M. e HARGREAVES, A. (1997). ¿Hay algo por lo que merezca la pena luchar en la escuela? Sevilla: Servicio de Publicaciones del MCEP. GIMENO, J. (1998). Poderes inestables en educación. Madrid: Morata. GIMENO, J. (2001). Educar y convivir en la cultura global. Madrid: Morata. GIMENO, J. e CARBONELL, J. (2004). El sistema educativo. Una mirada crítica. Madrid: Praxis. GUARRO, A. (2005). Los procesos de cambio educativo en una sociedad compleja. Madrid: Pirámide. HARASIM, L. et al. (2000). Redes de aprendizaje. Guía para la enseñanza y el aprendizaje en red. Barcelona: Gedisa. HARGREAVES, A. (1996). Profesorado, cultura y posmodernidad. Madrid: Morata. HARGREAVES, A. e FINK, D. (2008). El liderazgo sostenible. Siete principios para el liderazgo en centros educativos innovadores. Madrid: Morata. HARGREAVES, A.; EARL, L. e RYAN, J. (1998). Una educación para el cambio. Reinventar la educación de los adolescentes. Barcelona: Octaedro. HARGREAVES, A.; EARL, L.; MOORE, S. e MANNING, S. (2001). Aprender a cambiar. La enseñanza más allá de las materias y los niveles. Barcelona, Octaedro. HARGREAVES, A.; LIEBERMAN, M.; FULLAN, M. e HOPKINS, D. (Eds.). (1998). International Handbook of Educational Change. Dordrecht: Kluwer. LANKSHEAR, C. y KNOBEL, M. (2008). Nuevos alfabetismos. Su práctica y el aprendizaje en el aula. Madrid: Morata. LAW, N. (2004). Teachers and teaching innovations in a connected world. En BROWN, A. y DAVIS, N. (Eds.): Digital Technology, Communities and Education. Londres: Routledge. LIEBERMAN, A. y MILLER, L. (Eds.) (2002). La indagación como base de la formación del profesorado y la mejora de la educación. Barcelona: Octaedro. LÓPEZ DE CEBALLOS, P. (1998). Un método para la investigación-acción participativa. Madrid: Popular. MARTÍNEZ, F. (2003). Redes de comunicación en la enseñanza. Barcelona: Paidós. PÉREZ GÓMEZ, A.I. (1998). La cultura escolar en la sociedad neoliberal. Madrid: Morata. PÉREZ SERRANO, Mª G. (1990). Investigación-acción. Aplicaciones al campo social y educativo. Madrid: Dykinson. REASON, P. y BRADBURY, H. (2001). Handbook of Action Research. Participative, Inquiry and Practice. London: Sage. SACRISTÁN, A. (Comp.) (2013). Sociedad del conocimiento, tecnología y educación. Madrid: Morata. SANGRÀ, A. y GONZÁLEZ SANMAMED, M. (2004). La transformación de las universidades a través de las TIC: discursos y prácticas. Barcelona, EDIUOC. SCHÖN, D. (1998). El profesional reflexivo. Cómo piensan los profesionales cuando actúan. Barcelona: Paidós. SCHÖN, D. (1992). La formación de profesionales reflexivos. Barcelona: Paidós. STENHOUSE, L. (1991). Investigación y desarrollo del currículo. Madrid: Morata. STOLL, L. y FINK, D. (1999). Para cambiar nuestras escuelas. Reunir la eficacia y la mejora. Barcelona: Octaedro. TAPSCOTT, D. (1998). Growing up Digital. New York: McGraw-Hill. TRAVIESO, José Luis; PLANELLA, Jordi (2008). «La alfabetización digital como factor de inclusión social: una mirada crítica». UOC Papers, 6. UOC. [Fecha de consulta: 10/07/14] http://www.uoc.edu/uocpapers/6/dt/esp/travieso_planella.pdf WHITHAKER, P. (1998). Cómo gestionar el cambio en contextos educativos. Madrid: Narcea. WRIGLEY, T. (2007). Escuelas para la esperanza. Una nueva agenda hacia la renovación. Madrid: Morata.
------------------------------------	--

Recomendacions

Materias que se recomienda ter cursado previamente

Materias que se recomienda cursar simultaneamente

Materias que continúan o temario

Observacións

(*)A Guía docente é o documento onde se visualiza a proposta académica da UDC. Este documento é público e non se pode modificar, salvo casos excepcionais baixo a revisión do órgano competente dacordo coa normativa vixente que establece o proceso de elaboración de guías